

ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿੱਖਿਆ

ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪੰਜਵੀਂ

ਅਧਿਆਇ -1	ਬਦਲਦੇ ਵਕਤ ਬਦਲਦੇ ਪਰਿਵਾਰ:- ਆਰਥਕ ,ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ, ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ।
ਅਧਿਆਇ -2	ਪਰਵਾਸ:- ਪਰਵਾਸ ਕਾਰਨ ਪਹਿਣ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ,ਤਬਾਦਲਾ ,ਢਹਾਈ ਬਰਬਾਦੀ, ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧਤ ਐਕੜਾਂ ।
ਅਧਿਆਇ -3	ਪਸੰਦ ਆਪੇ ਆਪਣੀ:- ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਲੱਛਣਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ,ਸੁਆਦ ਖੁਸ਼ਬੂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾ ਪਸੰਦ ,ਵਿਲੱਖਣ ਸਮੱਰਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਸੰਕੇਤ ਭਾਸ਼ਾ ।
ਅਧਿਆਇ -4	ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ਼ ਸਫਲਤਾ:- ਖੇਡਾਂ, ਪਸੰਦੀਦਾ ਖਿਡਾਰੀ:ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ, ਇਸਤਰੀ ਵਰਗ, ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂੜੀਵਾਦਤਾ, ਕੋਮੀ ਖਿਡਾਰੀ, ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ।
ਅਧਿਆਇ -5	ਖੇਡ-ਖੇਡ ਵਿੱਚ:- ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਖੇਡਾਂ,ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ, ਸਥਾਨਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਰੂਪ ,ਅਰਾਮ,ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਰੂਪ,ਸਾਹ ਲੈਣਾ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ, ਛਾਤੀ ਫੁਲਾਉਣਾ ।
ਅਧਿਆਇ -6	ਧਰਤੀ ਸਾਡਾ ਘਰ:- ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਣ, ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ਼ ਤੁਲਨਾ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ।
ਅਧਿਆਇ -7	ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜੰਤੂ:- ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ,ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਦਦ ।
ਅਧਿਆਇ -8	ਬੀਜ ਦਾ ਸਫਰ:- ਬੀਜ ਅਤੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪੌਦਾ ਉਗਾਉਣਾ, ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ ਤਣਾ । ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਭੰਡਾਰਨ, ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਖਿੰਡਰਨਾ ।
ਅਧਿਆਇ -9	ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੀਵਨ:- ਜੰਗਲ ,ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਲੋਕ , ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ,ਜੰਗਲਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ , ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ/ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ , ਵਚਿੱਤਰ ਪੌਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ।

ਅਧਿਆਇ -10	ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ:- ਭੋਜਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰਨ, ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ, ਭੋਜਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ, ਅਚਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ।
ਅਧਿਆਇ -11	ਭੋਜਨ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਰੂਪ:- ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਭੋਜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਆਦਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਣ-ਪਾਣ ਦਾ ਵੱਖਰੇਵਾਂ, ਬਦਲਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ।
ਅਧਿਆਇ -12	ਭੋਜਨ ਖਾਈਏ ਤੇ ਪਚਾਈਏ:- ਭੋਜਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਸ਼ਕ ਤੱਤ ,ਭੋਜਨ ਦਾ ਪਾਚਨ, ਭੋਜਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ।
ਅਧਿਆਇ -13	ਤਰੁੱਟੀ ਰੋਗ:- ਸਤੁੰਲਿਤ ਭੋਜਨ, ਪੇਸ਼ਟਿਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਤਰੁੱਟੀ ਰੋਗ ਭੁੱਖਮਰੀ ।
ਅਧਿਆਇ -14	ਕੀਟ ਆਹਾਰੀ ਪੌਦੇ:- ਪੌਦਿਆਂ ਲਈ ਭੋਜਨ, ਕੀਟ ਆਹਾਰੀ ਪੌਦੇ, ਭੋਜਨ ਲੜੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਜਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ।
ਅਧਿਆਇ -15	ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ:- ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਕਾਰਨ, ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ ਕਾਰਨ, ਭੌਤਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੱਖੀ ਘਰ ।
ਅਧਿਆਇ -16	ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਸੁੱਖ:- ਗੁਆਂਢ ,ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਘਰ ਖੁੱਸਣ ਦਾ ਸਦਮਾ, ਸਮੁਦਾਇਕ ਮਦਦ ,ਹਸਪਤਾਲ ,ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ।
ਅਧਿਆਇ -17	ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਵੱਡਮੁਲਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ:- ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ,ਰੂਪ ,ਜਲ ਚੱਕਰ, ਘੁਲਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਤੈਰਨਾ ਅਤੇ ਡੁੱਬਣਾ, ਸਮਾਜਕ ਵਿਤਕਰਾ ।
ਅਧਿਆਇ -18	ਪਾਣੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ:- ਸਿੰਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ, ਹਾੜੀ ਤੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ।
ਅਧਿਆਇ -19	ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ:- ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਪੌਦੇ, ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਜੀਵ- ਜੰਤੂ, ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ।
ਅਧਿਆਇ -20	ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਤੱਕ:- ਬਾਲਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੋਮੇ, ਨਾ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਸੋਮੇ, ਯਾਤਰਾ, ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਜਰਬੇ ।
ਅਧਿਆਇ -21	ਝਲਕ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ:- ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ,ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੋਮੇ, ਕਿਵੇਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ, ਕੁੱਝ ਇਤਿਹਾਸਤਕ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ।

ਅਧਿਆਇ -22	<p>ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ:- ਸਿਰਜਾਣਤਮਕਤਾ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ, ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੇਜਾਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਣ ।</p>
ਅਧਿਆਇ -23	<p>ਖੇਤ ਤੋਂ ਪਲੇਟ ਤੱਕ:- ਅਨਾਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਖੇਤ ਤੋਂ ਪਲੇਟ ਤੱਕ ,ਢੰਗ ਅਤੇ ਸੰਦ,ਅਨਾਜ ਤੋਂ ਬਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਕਵਾਨ, ਕੰਪੋਸਟ ਖਾਦ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ,ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ, ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਦ / ਮਸ਼ੀਨਾਂ ।</p>
ਅਧਿਆਇ -24	<p>ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ:- ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ: ਸਿੱਖਿਆ, ਬੈਂਕ, ਵਪਾਰ ਘਰ ਮਨੋਰੰਜਨ, ਸਿਹਤ, ਖੇਡਾਂ ।</p>